

ales îndrumători. Cronicarii să stea mai mult printre noi. Întîlnirile ar fi binevenite și fructuoase. Contactul cu actorii mari ar putea constitui pentru ei o adevărată școală. Iar răsfoirea cronicilor din trecut, asemenea. Ar trebui deci să se stabilească altfel de relații între cronicari și actori. Cineva va lua, poate, o inițiativă în acest sens și va organiza, de pildă, spectacole urmate de discuții, cu participarea cronicarilor. Aceste discuții ar putea fi consemnate și ele ar constitui un material de studiu foarte interesant. În revista sovietică „Teatr“ și în alte publicații de specialitate, apar articole care furnizează un bogat material pentru uzul actorilor. Dacă atunci cînd a venit la noi regizorul sovietic Vasilev, ca să pună în scenă *Fata fără zestre*, secretarii literari, teatrologii și cronicarii ar fi consemnat pe parcursul repetițiilor îndrumările sale, am fi avut astăzi la dispoziție un material foarte util, de un ajutor imens. Interesante și folositoare sînt întîlnirile cu cronicarii străini. Majoritatea dintre cei care ne-au vizitat țara și-au scris impresiile lor, și pentru noi este foarte important să aflăm ce părere au ei despre interpretările noastre. Dar, în primul rînd, ne interesează oamenii de aici și cuvîntul lor îndrumător. Venind printre noi, asistînd la repetiții, urmărind de mai multe ori un spectacol pe parcursul desfășurării stagiunii, cronicarul dramatic ar pătrunde mai bine procesul nostru de creație. Și atunci, poate și termenii cronicii dramatice ar fi mult mai corespunzători, ideile mult mai clare, iar eficacitatea lor mai mare.

Un cronicar dramatic nu trebuie să fie un simplu spectator, ci un bun psiholog. El este acela care transmite imaginea actorului peste generații și, de aceea, el trebuie să-i devină din ce în ce mai apropiat, mai atașat. Datoria cronicarului este de a insufla încredere și siguranță prietenului său de pe scenă, de a-l stimula permanent, în încercările pe care acesta le face în abordarea unor roluri cît mai diverse, și de a nu-l călăuzi spre șablon. Noi așteptăm acele studii ample, de care aminteam mai sus, la spectacolele noastre mari și la actorii cei mai proeminenți. Mă gîndesc cu cîtă bucurie ar fi primite articolele dedicate creației lui Manolescu sau Aura Buzescu, Birlic sau Fînteșteanu, într-unul din rolurile lor de răsunset. Ar fi cartea noastră de aur, a oamenilor de teatru. E așa de greu ?

Irina Răchițeanu-Șirianu

Criticul trebuie să cunoască și procesul de creație

Voi încerca să arăt în cîteva rînduri ce așteptăm noi, activiștii teatrali, de la critica noastră. Calitatea criticii a urmat un drum ascendent, trecînd de la faza empirică, de judecare a unui spectacol de pe poziții impresioniste, la încercarea de a elabora o analiză științifică a spectacolului și a muncii tuturor aceluia care contribuie la realizarea lui. În genere, criticii se adresează : cititorului (oferindu-i posibilitatea unei alegeri pe măsura înclinației și gustului său artistic și prilejul de a confrunta propriile sale impresii cu aprecierile competente ale cronicarului) ; autorului (înlesnindu-i confirmarea transpunerii mesajului său artistic în spectacol) ; actorului (nerăbdător să afle dacă efortul depus în realizarea eroului său s-a armonizat cu ideea generală a spectacolului și dacă mijloacele sale artistice au evoluat) ; regizorului (care așteaptă o precizare asupra oportunității modalităților de expresie folosite de el și asupra eficacității educative a spectacolului) ; scenografului (de multe ori tratat ca un factor de mică importanță, care vrea să știe în ce măsură spațiul scenic creat de dînsul este unitar cu ideea generală a piesei) ; compozitorului (deseori omis în cronici, care vrea să afle dacă compoziția sa a stîrnit vibrația necesară în spectacol) ; conducerii teatrului (care vrea să știe dacă s-a orientat bine înscriind în repertoriu piesa respectivă) și probabil și altor factori. În majoritatea cazurilor, cronicarii încearcă să le răspundă și de multe ori reușesc. Dar se mai întîmplă ca uneori să nu reușească.

Critica noastră teatrală păcătuiește încă prin aceea că n-a ajuns să fie slujită de un număr suficient de personalități *distincte*. Există un ton uniform, o schemă

consacrată parcă, pe care o folosesc mai toți criticii. De asemenea, se mai observă încă fenomenul când un spectacol e tratat după unele criterii subiective, care au în vedere în primul rând teatrul în care se joacă spectacolul ori autorul piesei puse în scenă. Spectacolele teatrelor cu anumită reputație, care joacă cele mai bune piese ale unor autori consacrați, se bucură de aprecierile celor mai buni și experimentați cronicari. Aceștia se ocupă însă foarte rar, sau aproape deloc, de teatrele lipsite de o reputație similară, dar unde se simte și mai acut nevoia unui sprijin.

Părăsirea tonului meșteșugăresc și participarea pasionată a criticului la datele de viață ale spectacolului, le socotesc de o deosebită importanță într-o apreciere critică. Așa cum lipsa de pasiune și temperament sînt dușmanii de moarte ai celor ce contribuie la realizarea spectacolului, tot așa, tonul distant, profesoral, al unei cronici îi stingherește pe cei cărora li se adresează.

Pentru a fi eficace, critica dramatică trebuie să fie nu numai participativă, ci și promptă, obiectivă, competentă ; să cuprindă în observațiile ei — cu autoritatea necesară — toate sectoarele artistice chemate la realizarea unui spectacol. Teatrele ar fi bucuroase să ofere ospitalitate cronicarilor pentru a lua cunoștință de întregul proces de elaborare a spectacolului, întrucît, fără cunoașterea profundă a acestui proces, mi se pare aproape peste putință ca cineva să devină activistul de teatru devotat cu trup și suflet creației sale. Calitățile necesare unui critic se formează și se dezvoltă, după părerea mea, numai în contact cu acest proces. Și pe această cale, critica teatrală poate deveni într-adevăr una dintre pîrghiile cele mai importante pentru ridicarea permanentă a nivelului spectacolelor noastre și creșterea exigenței spectatorului.

Franz Auerbach

Nu cronici concesive, dar nici demobilizatoare

Deosebita dezvoltare a mișcării noastre teatrale a atras după sine, în chip necesar, dezvoltarea criticii de teatru. Fundamental deosebită de critica teatrală din trecut — subiectivistă ori mercantilă — critica teatrală de azi este în substanța ei o analiză științifică a datelor spectacolului, o analiză făcută, în general, cu competență și principialitate de pe cele mai înaintate poziții partinice.

Ea a mers și s-a dezvoltat paralel cu dezvoltarea și înflorirea artei noastre teatrale, a ajutat și sprijinit temeinic activitatea teatrelor din întreaga țară, obținînd însemnate și recunoscute succese.

Nu mi-am propus însă să mă ocup de aceste succese. Printre altele, aș pomeni totuși de contribuția de seamă a criticii teatrale în cadrul diferitelor momente importante ale vieții noastre teatrale : diferitele decade ale culturii, concursuri artistice și festivaluri de teatru care au avut loc în țara noastră.

Din păcate însă, nu totdeauna criticii noștri dramatici dau dovadă de calitățile ce trebuie să caracterizeze pe un cronicar al zilelor noastre. Se mai întîlnesc încă critici superficiale, nedocumentate, concesive și lipsite de principialitate. Acestea nu constituie un ajutor în munca noastră — a actorilor, regizorilor și scenografilor ; dimpotrivă, ele sînt o piedică ce ne derutează, sîngerîndu-ne în buna noastră credință, cum chiar un critic dramatic o remarcă într-un articol.

Iată o pildă : revista „Contemporanul” nr. 18, din 8 mai 1959, publică o pagină întregă (șapte coloane mari) închinată culturii în Galații de azi. Autorii articolului (G. Mărgărit, N. Bogdan și Adriana Stoica) au surprins aspecte multiple și variate ale vieții culturale ce pulsează azi în Galați. Dintre spectacolele Teatrului de Stat din Galați au ales însă pentru vizionare, *Nora* — care nu constituie spectacolul cel mai reprezentativ al teatrului — iar asupra activității generale a teatrului s-au informat sumar. Și iată că, la apariția revistei — pe care o așteptăm întotdeauna cu nerăbdare — am constatat, nu fără durere, că sîntem aproape „desființați”. În cele 27 de rînduri de coloană îngustă, căci atîtea au considerat cronicarii că merităm, ei au avut posibi-